

การพัฒนานโยบายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก

Developing Policy Towards Thailand as the World's Gems and Jewelry Manufacturing and Trading Hub

บทควมวิจัย

วันที่รับบทความ: ๒๗ ธ.ค.๒๐

วันแก้ไขบทความ: ๑๘ เม.ย.๒๑

วันที่ตอบรับบทความ: ๔ พ.ค.๒๑

บุญกิต จิตรงามปลั่ง^๐

Boonkij Jitngamplang^๐

สุปราณี ธรรมพิทักษ์^๑

Supraneet Thampitug^๑

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนานโยบายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก โดยเก็บข้อมูลในลักษณะ Bottom-Up เพื่อเป็นแนวทางที่ได้รับความคิดเห็นและการตัดสินใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาและขับเคลื่อนจากสภาพปัญหาเป็นหลัก มองปัญหาและแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้สามารถนํานโยบายไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความชัดเจน และเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่

ผลจากการวิจัย ได้ร่างนโยบายที่กำหนดวัตถุประสงค์ว่า พัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก โดยใช้กลไกของนโยบาย คือ การเปลี่ยนสถานภาพของสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (GIT) โดยเสนอให้เปลี่ยนสถานภาพจากองค์การมหาชนกลุ่ม ๒ (บริการที่ใช้เทคนิควิชาการเฉพาะด้าน หรือสหวิทยาการ) ไปอยู่ที่องค์การมหาชนกลุ่ม ๑ (พัฒนาและดำเนินการตามนโยบายสำคัญของรัฐเฉพาะด้าน) เพื่อให้สามารถดำเนินการเป็นองค์กรกลางของภาครัฐและภาคเอกชนในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และสมาคมการค้าต่าง ๆ รวมทั้งทำหน้าที่เป็นตัวแทนอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในเวทีการค้าโลก ทั้งนี้ ได้เสนอแนวทางการดำเนินงานของนโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก แบ่งเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ทิศทางการพัฒนานโยบายของรัฐ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ

^{๐-๑} สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

Graduate School of Public Administration, Burapha University

^๐ E-mail: boonkij@bensonjewelry.com

^๑ E-mail: supraneet@buu.ac.th

คำสำคัญ: นโยบาย, อัญมณี, เครื่องประดับ, ศูนย์กลางการผลิตและการค้า

Abstract

The research objective was to analyze and improve the policy in order to set up Thailand as the world's gems and jewelry manufacturing and trading hub. The Bottom-up process was selected as the research methodology to obtain opinions and proposals from all stakeholders. A draft policy recommendation can be effectively derived from the in-depth interviews through various viewpoints, including social, economic and environment. The policy is aimed to be actionable, sustainable and most importantly, consistent with the Government's outlook and developmental roadmap.

The research results draft the policies with a set purpose to position Thailand as the world's gems and jewelry manufacturing and trading hub. The policy predominantly recommends to uplift the competencies of the Gem and Jewelry Institute of Thailand (GIT) by shifting its status from Group 2 Public Organization (specialized technical services) to Group 1 Public Organization (development and implementation of specific state policies). Internationally, the change is aimed to establish GIT as Thailand's representative organization in the gems and jewelry industry in the global arena. Domestically, the policy also positions GIT to be the conduit organization for liaising between various government agencies and private trade organizations. The policy

drafts progressive strategy to place Thailand as the world's gems and jewelry manufacturing and trading hub is outlined into four cogent foundations: public policy, production, marketing and legal enforcements.

Keywords: Developing Policy, Gems, Jewelry, Manufacturing, Trading Hub

บทนำ

อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในประเทศไทยเป็นอุตสาหกรรมที่มีการพัฒนาที่น่าสนใจ โดยพัฒนาจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ จนปัจจุบันเป็นอุตสาหกรรมส่งออกที่สามารถนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศในลำดับต้น ๆ ทำให้มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, ๒๕๕๘) สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับนับเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งติดอันดับ ๑ ใน ๕ ของประเภทสินค้าส่งออกที่ทำรายได้สูงให้แก่ประเทศ จากสถิติมูลค่าสินค้าส่งออกของสำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.๒๕๕๔-๒๕๕๙) พบว่า สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับ เป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญเป็นอันดับ ๓ รองจากรถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ๒๕๖๐)

สำหรับบทบาทของรัฐบาลไทยที่มีต่ออุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับนั้น พบว่า รัฐบาลไทยได้ส่งเสริมให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ โดยสนับสนุนให้มีการจัดสร้างโครงการอัญธานี (Gemopolis) เพื่อเป็นเขตการค้าเสรีอัญมณีและเครื่องประดับ ส่งผลให้เกิดการย้ายฐานการผลิตบางส่วนจากฮ่องกง เยอรมนี และสหรัฐอเมริกา เข้ามาในประเทศไทย ส่วนนโยบายด้าน

การค้าและภาษี รัฐบาลได้ออกมาตรการด้านภาษีช่วยเหลืออุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ แต่ในภาพรวมยังขาดความต่อเนื่อง เพราะนโยบายมีความเชื่อมโยงกับการเมืองสูง แม้ว่าจะมีการสนับสนุนหลายรูปแบบ แต่เจ้าหน้าที่ภาครัฐบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรม ส่งผลให้การบริการและโครงการของภาครัฐต่าง ๆ ไม่ได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, ๒๕๕๕)

ปัจจุบันอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทยมีลักษณะเป็นฐานการผลิต (Manufacturing Base) ที่ชัดเจนและมีขนาดใหญ่ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์เป็นฐานการค้า (Trading Base) เมื่อเทียบกับประเทศศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับที่สำคัญอื่น ๆ เช่น ประเทศอิสราเอล เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าเพชร ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลางการค้าและเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่สุดของตลาดอัญมณี และเครื่องประดับ ประเทศอินเดีย เป็นแหล่งผลิตเพชรขนาด ๐.๑ - ๑.๐ กะรัต ที่มีขนาดใหญ่ของโลก เป็นต้น ท่ามกลางภาวะความไม่แน่นอนของเศรษฐกิจโลกในปัจจุบัน การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจของคู่ค้าหลักอย่างสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่น ที่เป็นไปอย่างประปราย ทิศทางราคาวัตถุดิบโลหะมีค่ารายการสำคัญอย่าง ทองคำ เงิน รวมถึงแพลทินัม ยังคงผันผวนอยู่ในระดับสูง อีกทั้งการที่ผู้ประกอบการไทยยังต้องเผชิญหน้ากับภาวะการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจากทั้งผู้ผลิตในประเทศจีน อินเดีย และอิสราเอล ที่ต่างพัฒนาและสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งปัจจัยภายในประเทศ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว วัตถุดิบในประเทศที่หาได้ยากยิ่งขึ้น อีกทั้งกฎหมายและระเบียบข้อบังคับต่างๆ ที่ยังเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจ ทำให้ผู้ประกอบการไทยต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจมากยิ่งขึ้น (บุญกิต จิตรงามปลั่ง, ๒๕๕๘)

ดังนั้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา นโยบายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณี และเครื่องประดับของโลก ภายใต้ประเด็นคำถามการวิจัยที่ว่า “ร่างนโยบายเพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณี และเครื่องประดับของโลกในองค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์แนวทางการดำเนินงานของนโยบาย และกลไกของนโยบาย ควรจะเป็นอย่างไร” ทั้งนี้ การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มุ่งให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนในการนำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลกได้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนานโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก ในองค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงานของนโยบาย และกลไกของนโยบาย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ (Policy Objectives) แนวทางการดำเนินงานของนโยบาย (Policy Means) และกลไกของนโยบาย (Policy Mechanism) โดยให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งประกอบด้วยภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาคการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. สามารถนำเสนอสารสนเทศที่ได้จากการวิจัย ทั้งที่เป็นร่างนโยบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินการ และกลไกของนโยบายไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก

๒. เป็นสารสนเทศสำหรับรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มีจำนวน ๖๐ คน แบ่งออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ตัวแทนภาคการเมืองที่เป็นผู้กำหนดนโยบาย จำนวน ๓ คน

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มผู้ผ่านนโยบายไปปฏิบัติ ได้แก่ ตัวแทนข้าราชการหรือผู้บริหารงานภาครัฐที่เป็นผู้ผ่านนโยบายไปปฏิบัติ จำนวน ๑๘ คน

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากนโยบาย ได้แก่ ตัวแทนภาคเอกชน จำนวน ๓๑ คน ประกอบด้วยผู้แทนจากสมาคมที่เกี่ยวข้องกับอัญมณีไทยและเครื่องประดับ จำนวน ๘ คน และผู้ประกอบการภาคเอกชน จำนวน ๒๓ คน

กลุ่มที่ ๔ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากนโยบาย ได้แก่ ตัวแทนของภาคนักวิชาการ จำนวน ๔ คน และตัวแทนของภาคประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน ๔ คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ๓ แบบ ได้แก่

๑. แบบบันทึกข้อมูล (Record Form) ใช้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเอกสารจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

๒. แนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-Depth Interview Guide) ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓. แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Guide) ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการสนทนากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

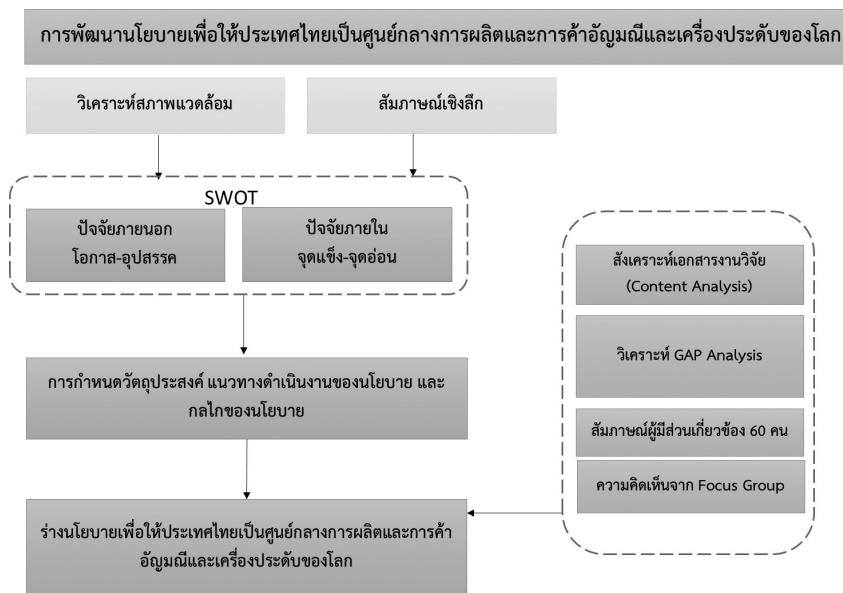
นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง ๓ ประเภท ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นทางด้านเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นนำคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จะถูกวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แบบหน่วยบริบท (Contextual Unit)

ผลการวิจัย

การจัดทำร่างนโยบายเพื่อการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก ในองค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์แนวการดำเนินงานของนโยบาย และกลไกของนโยบายสามารถอธิบายขั้นตอนการวิเคราะห์และพัฒนานโยบายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก แสดงในภาพ

ภาพ การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก

วัตถุประสงค์ (Policy Objectives)

พัฒนานโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก

กลไกของนโยบาย (Policy Mechanism)

การดำเนินการตามร่างนโยบาย จำเป็นต้องมีการกำหนดกลไกในการขับเคลื่อนให้ชัดเจน เพื่อเป็นศูนย์รวมความรับผิดชอบ (Responsibility Center) ที่ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลความสำเร็จในการดำเนินงานจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าการเปลี่ยนสถานภาพของสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (GIT) โดยเสนอให้เปลี่ยนสถานภาพจากองค์การมหาชนกลุ่ม ๒ (บริการที่ใช้เทคนิควิชาการเฉพาะด้าน หรือสหวิทยาการ) ไปอยู่ในประเภทองค์การมหาชนกลุ่ม ๑ (พัฒนาและดำเนินการตามนโยบายสำคัญของรัฐเฉพาะด้าน) เพื่อให้สามารถเป็นหน่วยงานหลักในการบูรณาการและดำเนินนโยบายให้กระทรวงต่าง ๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินนโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิต

และการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญส่วนใหญ่ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า หากเปลี่ยนสถานภาพสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับ (องค์การมหาชน) จากองค์การมหาชนกลุ่ม ๒ (บริการที่ใช้เทคนิควิชาการเฉพาะด้านหรือสหวิทยาการ) จะทำให้บูรณาการในการทำงานร่วมกันกับกระทรวงและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวทางการดำเนินงานของนโยบาย (Policy Means)

จากการวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis) เพื่อเปรียบเทียบศักยภาพของประเทศไทยในปัจจุบันกับศักยภาพที่ควรจะเป็น หากประเทศไทยต้องการก้าวสู่การเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเติมเต็มช่องว่างด้านแผนงานและมาตรการที่ดำเนินการโดยภาครัฐและเอกชน ดังนั้นจึงขอเสนอแนวทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้ เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก เป็น ๔ ด้าน ดังนี้

๑. ด้านทิศทางการพัฒนานโยบายของรัฐ ได้แก่

๑.๑ การกำหนดนโยบายของรัฐ

การกำหนดนโยบายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าของโลก ควรเริ่มดำเนินการอย่างรวดเร็ว และรัฐบาลควรมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมและพร้อมที่จะดำเนินการตามข้อเสนอแนะอย่างทันเวลา โดยรัฐบาลควรผลักดัน “นโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก” ให้บรรลุเป็นวาระแห่งชาติ โดยผ่านสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สภาพัฒน์) เพื่อให้เป็นนโยบายที่สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากตลอดหลายปีที่ผ่านมา สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยขาดเสถียรภาพเป็นอย่างมาก รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งไม่สามารถทำงานได้ครบวาระ ทำให้นโยบายที่ออกมาในแต่ละรัฐบาลขาดความต่อเนื่อง เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงชุดรัฐบาล ส่งผลให้ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขจนถึงที่สุด

๑.๒ ด้านหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ

๑.๒.๑ ควรมีการศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน และปรับเปลี่ยนระบบการให้บริการจากภาครัฐให้มีความรวดเร็วมากขึ้น และพัฒนาระบบบริการแบบ One Stop Service โดยรัฐควรกำหนดเจ้าภาพหลักในการพัฒนาเพื่อบูรณาการระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ

๑.๒.๑.๑ ยกระดับการดำเนินงานของศูนย์บริการร่วม (One Stop Service) ด้วยการเชื่อมโยงและบูรณาการกระบวนการบริการที่หลากหลายจากส่วนราชการต่าง ๆ มาไว้ ณ สถานที่เดียวกัน เพื่อให้ประชาชนสามารถรับบริการได้สะดวก รวดเร็ว ณ จุดเดียว

๑.๒.๑.๒ ส่งเสริมให้ส่วนราชการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการให้บริการประชาชน (E-Service) เพื่อให้สามารถเข้าถึง

บริการของรัฐได้ง่ายขึ้น รวมทั้งพัฒนารูปแบบการบริการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้เลือกรูปแบบการรับบริการที่เหมาะสมกับความต้องการของตนเอง (Government You Design) โดยนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ เช่น M-Government เป็นต้น

๑.๒.๑.๓ ยกย่องระดับคุณภาพมาตรฐานการให้บริการประชาชนที่มีความเชื่อมโยงกันระหว่างหลายส่วนราชการ นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการประกอบธุรกิจของประเทศและการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันโดยทบทวนขั้นตอน ปรับปรุงกระบวนการ หรือแก้ไขกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นอุปสรรคต่อการให้บริการประชาชนของหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความคล่องตัวและเอื้อต่อการแข่งขันของประเทศ

๑.๓ การปรับปรุงระบบบริหารจัดการภาครัฐและปรับเปลี่ยนจากหน่วยงานกำกับดูแล (Regulator) เป็นหน่วยงานที่ช่วยอำนวยความสะดวก (Facilitator) โดยการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบการ เช่น การปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ขั้นตอนการดำเนินงาน การกำหนดมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐให้เอื้ออำนวยต่อการประกอบการ

๒. ด้านการผลิต ได้แก่

๒.๑ ด้านวัตถุดิบ ภาครัฐร่วมกับภาคเอกชนร่วมกันจัดหาวัตถุดิบจากประเทศแหล่งผลิตสู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๒.๒ ด้านเทคโนโลยี การปฏิรูปอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับให้มีการเปลี่ยนผ่านโครงสร้างอุตสาหกรรมเดิมที่เน้นการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับด้วยเทคนิคแบบดั้งเดิม มีการใช้แรงงานจำนวนมาก และอัตราการผลิตต่ำ เนื่องจากเป็นการผลิตด้วยมือเป็นหลัก ไปสู่อุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือประกอบด้วย

- การยกระดับผลิตภาพ (Productivity)

เช่น การวางแผนการผลิต การบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ การควบคุมสินค้าคงคลัง การควบคุม และตรวจสอบคุณภาพสินค้า เป็นต้น รวมถึงส่งเสริมให้ผู้ประกอบการประยุกต์ใช้ระบบควบคุมการผลิตแบบอัตโนมัติ (Automation) การใช้หุ่นยนต์ในการผลิต (Robotic) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลซอฟต์แวร์ต่าง ๆ เป็นต้น

- การยกมาตรฐานในการผลิตและผลิตภัณฑ์ (Standard) มาตรฐานอุตสาหกรรมเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการถ่ายทอดแนวทางปฏิบัติที่ดีของภาคอุตสาหกรรม (Best Practices) และชี้แนะแนวทางการจัดการของภาคธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการนำผลิตภัณฑ์ใหม่และกระบวนการผลิตใหม่มาสู่ภาคธุรกิจ ภาคอุตสาหกรรมจึงจำเป็นต้องมีการยกระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการเพื่อยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์ รวมทั้งมีการจัดทำเกณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรมด้านอัญมณีและเครื่องประดับ เพื่อรองรับการพัฒนาอย่างเหมาะสม

- การพัฒนานวัตกรรม (Innovation)

ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการวิจัยทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยสร้างช่องทางและเครือข่ายเพื่อร่วมกันนำเสนอโจทย์ปัญหาการวิจัยสู่ภาครัฐ ส่งเสริมการจัดการเครือข่ายเงินทุนและสนับสนุนเงินทุน ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมภายในสถานประกอบการ ต่อยอดงานวิจัยเพื่อนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยเพิ่มผลิตภาพการผลิตสร้างผลิตภัณฑ์ต้นแบบ (Pilot) และพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมสู่การผลิตเชิงพาณิชย์ ตลอดจนการสร้างสรรค่นวัตกรรมใหม่เพื่อยกระดับมูลค่าผลิตภัณฑ์

๒.๓ ด้านการศึกษา

๒.๓.๑ ให้สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (GIT) เป็นศูนย์รวมของ Knowledge Base ด้านการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับ

๒.๓.๒ ขยายหลักสูตรการเรียนการสอน

ให้ครบทุกสาขา เร่งฝึกอบรมต่อยอดความรู้ทั้งด้านการผลิต การออกแบบ และการตลาด รวมถึงความรู้ทางด้านการบริหารจัดการสมัยใหม่ให้แก่ผู้ประกอบการไทย

๒.๓.๓ สนับสนุนงานวิจัยในอุตสาหกรรม

ตั้งแต่ขั้นการผลิต การออกแบบ และการตลาด

๒.๔ ด้านแรงงาน

๒.๔.๑ ยกระดับความรู้ ทักษะ และ

ความเชี่ยวชาญของแรงงาน เพื่อพัฒนาให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือ มีทักษะและความเชี่ยวชาญ สามารถรองรับเทคโนโลยีใหม่ที่จะเปลี่ยนไปในอนาคตได้

๒.๔.๒ เพิ่มจำนวนแรงงานฝีมือที่มี

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยร่วมกับสถานศึกษา เช่น สถาบันอาชีวศึกษาในการอบรมบุคลากรคุณภาพสู่ตลาดแรงงาน

๒.๔.๓ วางแผนระยะยาวร่วมกันระหว่าง

ภาครัฐ สถาบันการศึกษาและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมบุคลากรในการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมการผลิต อัญมณีและเครื่องประดับในทุกระดับ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การออกแบบ วิศวกรรมการผลิต ทั้งในระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และแรงงานฝีมือในระดับต่าง ๆ

๓. ด้านการตลาด ได้แก่

๓.๑ ด้านการตลาดภายในและภายนอกประเทศ

๓.๑.๑ ให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

เป็นหน่วยสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้าถึงตลาดกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายขึ้น โดยใช้เครื่องมือของสำนักส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ให้มีความเข้มข้นมากขึ้น และต้องทำการตลาดเชิงรุกมากกว่าตลาดเชิงรับ

๓.๑.๒ การสร้างตราสินค้า (Brand

Platform) ให้เป็นที่ยอมรับของตลาด และการจับคู่ธุรกิจ (Business Matching)

๓.๑.๓ การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายผ่านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ให้มากขึ้น

๓.๑.๔ ส่งเสริมการจัดงานแสดงสินค้าสำหรับอัญมณีและเครื่องประดับที่มีความเป็นนานาชาติให้กลับมาเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ และเป็น ๑ ใน ๓ ของโลกเหมือนเดิม

๓.๒ ด้านการลงทุนจากนักลงทุนต่างประเทศ

๓.๒.๑ ภาครัฐควรส่งเสริมนิคมอุตสาหกรรมอัญมณีให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค และระบบโลจิสติกส์ พร้อมทั้งมีมาตรการจูงใจต่าง ๆ ในการส่งเสริมการลงทุนในเขตนิคมอุตสาหกรรม

๓.๒.๒ เพิ่มการสร้างนิคมอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับแบบอัญมณี โดยการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zones) พร้อมทั้งให้สิทธิประโยชน์ในด้านต่าง ๆ แก่นักลงทุนต่างชาติในพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ

๓.๓ ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มอุตสาหกรรม

๓.๓.๑ ส่งเสริมความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนให้เป็นเครือข่ายอุตสาหกรรมที่เข้มแข็ง เพื่อพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก

๓.๓.๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรม เพื่อพัฒนาเครือข่ายอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับในตลาดทั้งห่วงโซ่มูลค่าของอุตสาหกรรมทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

๔. ด้านกฎหมาย และระเบียบข้อบังคับ ได้แก่

๔.๑ เนื่องจากข้อกฎหมายของประเทศไทยเป็นกฎหมายที่ใช้มานานแล้ว ในขณะที่ธุรกิจโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ดังนั้นภาครัฐจำเป็นต้องทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบ และกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และรับมือกับธุรกิจและอุตสาหกรรมดิจิทัลในอนาคต

๔.๒ แก้ไขระเบียบและกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจุบัน เพื่อจูงใจในการลงทุนเนื่องจากนโยบายระเบียบ ข้อบังคับและกฎหมายของไทยในปัจจุบันไม่เอื้อต่อการลงทุน ไม่มีความชัดเจน เปิดช่องให้ผู้รับผิดชอบใช้ดุลพินิจได้มาก ทำให้เป็นช่องทางการคอร์รัปชัน ส่งผลให้บริษัทต่างประเทศเข้ามาลงทุนในประเทศไทยไม่เต็มที่

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ร่างนโยบายเพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

๑. กระบวนการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก สอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างมีขั้นตอนของ Dye (1995) โดยเริ่มจากขั้นระบุปัญหา ขั้นจัดทำข้อเสนอแนะนโยบาย ขั้นประกาศเป็นนโยบาย ขั้นดำเนินการตามนโยบาย และขั้นประเมินผล ซึ่งนโยบายสาธารณะส่วนใหญ่จะเกิดได้ต่อเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก่อนการระบุถึงปัญหา จึงเป็นการก่อตัวของนโยบาย (Policy Formulation) ซึ่งจากการศึกษาจะเห็นว่า อุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับ ๓ ของไทย แต่ผู้ประกอบการไทยต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายและอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจในการแข่งขันในเวทีโลก โดยขาดการสนับสนุนจากรัฐบาลและเมื่อผลการวิเคราะห์การส่งออกสินค้าของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ แสดงให้เห็นว่า ๑ ใน ๔ กลุ่มสินค้าที่ต้องจับตามอง (Watch list) ได้แก่ การส่งออกสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับที่มีการส่งออกลดลง ๑.๓% ในช่วง ๖ เดือนแรกของปี ๒๕๕๙ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, ๒๕๕๙) ทำให้รัฐบาลเริ่มให้ความสนใจและเริ่มออกมาตรการออกมาช่วยเหลืออุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับมากขึ้น

เช่น มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐ เป็นต้น ดังนั้นรัฐบาลควรผลักดัน “นโยบายการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก” ให้บรรลุเป็นวาระแห่งชาติ โดยผ่านสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) เพื่อให้เป็นนโยบายที่สามารถดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๒. การพัฒนานโยบายเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก ในครั้งนี้มีขั้นตอนการเก็บข้อมูลในลักษณะ Bottom-Up เพื่อเป็นแนวทางที่ได้รับความคิดเห็นและการตัดสินใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ทั้งการกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาและขับเคลื่อนจากสภาพปัญหาเป็นหลัก มองปัญหาและแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม มีความชัดเจน และเกิดการพัฒนาย่างยั่งยืน โดยสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) ซึ่งได้มีการนำหลักการจัดการสมัยใหม่และกลไกตลาดมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน (ปกรณ ศิริประกอบ, ๒๕๕๘) รวมทั้งยังสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๑ การส่งเสริมระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

๓. กลไกของนโยบาย (Policy Mechanism) การปรับปรุงกลไกของรัฐที่มีอยู่ เพื่อใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการดำเนินการตามข้อเสนอเชิงนโยบาย ซึ่งในนี้ได้เสนอให้เปลี่ยนสถานภาพของสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (GIT) จากองค์การมหาชนกลุ่ม ๒ (บริการที่ใช้เทคนิควิชาการเฉพาะด้าน หรือสหวิทยาการ)

ซึ่งอยู่ภายใต้กำกับของกระทรวงพาณิชย์ ไปอยู่ในประเภทองค์การมหาชนกลุ่ม ๑ (พัฒนาและดำเนินการตามนโยบายสำคัญของรัฐเฉพาะด้าน) ภายใต้กำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี จะเป็นกลไกของนโยบายที่สำคัญ เพื่อให้การกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก มีความรวดเร็วยิ่งขึ้น และทันต่อการแข่งขันในตลาดโลก ที่รุนแรงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ควรกำหนดให้สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เป็นเจ้าภาพหลักในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ เพื่อเป็นศูนย์บริการร่วม (One Stop Service) ด้วยการเชื่อมโยงและบูรณาการกระบวนการบริการที่หลากหลายจากส่วนราชการต่าง ๆ มาไว้ ณ สถานที่เดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ.๒๕๕๖-๒๕๖๑ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับบริการได้สะดวก รวดเร็ว ณ จุดเดียว

ข้อเสนอแนะ

๑. การเปลี่ยนสถานภาพของสถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (GIT) จากองค์การมหาชนกลุ่ม ๒ (บริการที่ใช้เทคนิควิชาการเฉพาะด้าน หรือสหวิทยาการ) ซึ่งอยู่ภายใต้กำกับของกระทรวงพาณิชย์ ไปอยู่ในประเภทขององค์การมหาชนกลุ่ม ๑ (พัฒนาและดำเนินการตามนโยบายสำคัญของรัฐเฉพาะด้าน) ภายใต้กำกับของสำนักนายกรัฐมนตรี

๒. การพัฒนาอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับตามกรอบที่รัฐบาลได้กำหนดโมเดลไทยแลนด์ ๔.๐ โดยการใช้ศักยภาพทางดิจิทัลช่วยขับเคลื่อนห่วงโซ่คุณค่าเศรษฐกิจของอุตสาหกรรม จะเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทั้งในด้านความสามารถในการทำงานของเครื่องจักร การวางแผนการผลิตและความสามารถ

ในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่จะเข้ามา มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับ ในอนาคต

๓. รัฐควรกำหนดเจ้าภาพหลักในการพัฒนาฯ เพื่อบูรณาการระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ควรมีการศึกษารับรองการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงาน และปรับเปลี่ยนระบบการให้บริการจากภาครัฐให้มีความรวดเร็วมากขึ้น โดยพัฒนาระบบบริการแบบ One Stop Service รวมถึงภาครัฐจำเป็นต้องทบทวนกฎหมายและระเบียบข้อบังคับทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทของการแข่งขันในเวทีโลก

๔. ปัญหาที่ควรให้ความสำคัญของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับคือ ประเทศไทยไม่มีวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับ จึงต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศ และประเทศซึ่งเป็นแหล่งวัตถุดิบอัญมณี เช่น พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ศรีลังกา ออสเตรเลีย และประเทศในแถบแอฟริกาใต้ ได้แก่ มาดากัสการ์ แทนซาเนีย เคนยา และไนจีเรีย ซึ่งประเทศเหล่านี้ มีบางประเทศมีนโยบายสงวนวัตถุดิบของตนเองไว้

เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับภายในประเทศของตนเองมากกว่าการส่งออก ซึ่งวัตถุดิบถือเป็นหัวใจสำคัญในอุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับ รวมถึงสินค้าที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับ (เครื่องจักร อุปกรณ์ประกอบต่างๆ โปรแกรมสำเร็จรูปสนับสนุนการทำงานของเครื่องจักร/อุปกรณ์ในการผลิตต่างๆ ฯลฯ) สิ่งเหล่านี้ถือเป็นหัวใจสำคัญในกระบวนการผลิต ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแนวทางการจัดหาวัตถุดิบจากประเทศต่าง ๆ สู่ประเทศไทยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

๕. แนวทางดำเนินการของนโยบายที่ควรให้ความสำคัญ คือ การเตรียมบุคลากรของประเทศให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมการผลิตอัญมณีและเครื่องประดับ ในทุกระดับ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การออกแบบ วิศวกรรมการผลิต ทั้งในระดับอุดมศึกษา อาชีวศึกษา และแรงงานฝีมือในระดับต่าง ๆ เนื่องจากการดำเนินงานที่ต้องใช้ระยะเวลา ดังนั้นในประเด็นนี้ควรมีการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทหรือแผนระยะยาวร่วมกันระหว่างภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (๒๕๕๒). *โครงการศึกษาอุตสาหกรรมและธุรกิจการค้าเครื่องประดับทองคำของไทย เพื่อกำหนดกลยุทธ์เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- บุญกิต จิตรงามปลั่ง. (๒๕๕๘). *การเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมเครื่องประดับแท้เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ปกรณ์ ศิริประกอบ. (๒๕๕๘). ๓ พาราไดม์ทางรัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (๒๕๕๙, ๒๕ สิงหาคม). “อัญมณี” ตีตลาดกลุ่มสีแดงพาณิชย์ระดมแก้ปัญหาเร่งด่วน. *หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ*. สืบค้น ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๙, จาก http://www.prachachat.net/news_detail.php?newsid=1472032996

ศูนย์ข้อมูลอัญมณีและเครื่องประดับ สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (๒๕๖๐).

มูลค่าการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไทยระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๕๙. จาก <https://infocenter.git.or.th/Login.aspx?ReturnUrl=ReportTrading.aspx>

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (๒๕๕๘). สถานการณ์และแนวโน้มที่สำคัญของธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับ. จาก http://www.kasikornbank.com/SME/Documents/KSMEAnalysis/IndustrySolution_GemAndJewelry_2015.pdf

สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจ ศศินทร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (๒๕๕๐). การศึกษาปัจจัยสู่การเป็นศูนย์กลางการผลิตและการค้าอัญมณีและเครื่องประดับของโลก. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ (องค์การมหาชน).

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (๒๕๕๙). สถิติการค้าของไทย. จาก <http://www2.ops3.moc.go.th/>

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (๒๕๕๕). ยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขา. จาก <http://www.sme.go.th/SiteCollectionDocuments/White%20Paper/2556/report06.pdf>

Dye, T. R. (1984). Understanding public policy. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

_____. (1995). Understanding Public Policy. 8th ed. Englewood Cliffs, NJ: A Simon & Schuster Company.

Humphrey, A. (2005). SWOT Analysis for Management Consulting. *SRI Alumni Association Newsletter*.